

מספרות המחקר

Reviewed work(s):

Source: *Zion* / ציון, Vol. ג (תשנ"ב), pp. 360-362

Published by: [Historical Society of Israel/](#)

Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/70036229>

Accessed: 04/12/2011 08:43

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at
<http://www.jstor.org/page/info/about/policies/terms.jsp>

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Historical Society of Israel/ is collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Zion* /.

<http://www.jstor.org>

מספרות המחקר

אהרן בורנשטיין, הקבצנים, פרק בתולדות יהודי גרמניה, ראובן מס, ירושלים תשנ"ב, 214 ע', ביבלי, מפתח.

במחקר זה, העוסק בקבוצה חברתית שאינה זוכה בדרך כלל להתייחסות מחקרית, מערר ער המחבר את התמונה המקובלת, שיהודי גרמניה במאה הי"ט היו עשירים ומצליחים. ברבדים הנמוכים של יהדות גרמניה מצויים היו רבים שנזקקו למתמיד, החל בקבצן הבודד המחזר על הפתחים וכלה בכנופיות מאורגנות, שפעלו על פי תכנון ומבנה הירארכי וסיגלו לעצמן כושר ניידות גבוה. המחבר בוחן את הקפה של התופעה, את אזורי המוצא ואזורי הפעילות של הקבצנים ואת תדמיתם בעיני בני הזמן. הוא מברר גם את התגובה של יהודי גרמניה לתופעה זו, תגובה המושפעת מן המתח המתמיד שבין חובת הסיוע למי שמושיט את ידו לבין החשש ממתן לגיטימציה לקבצנות כתחליף לאורח חיים מקובל.

אריה י' כוכבי, עקורים ופוליטיקה בינלאומית, העמותה לחקר מערכות ההעפלה ע"ש שאול אביגור, אוניברסיטת תל-אביב, עם עובד, תל-אביב תשנ"ב, 353 ע', ביבלי, מפתח.

בספר שלפנינו בוחן המחבר את בעיית העקורים היהודיים ומברר את השלכותיה מארבע נקודות מבט שונות. בחלק הראשון הוא דן במדיניותה של בריטניה כלפי העקו-

רים בגרמניה ובאזורי הכיבוש הבריטי ובמאבק נגד העלייה הבלתי-ליגלית. החלק השני עוסק בארצות הברית – מדיניותה בשאלת העקורים, המחלוקת עם אנגליה בשאלה זו, מדיניות השערים הפתוחים ועמדתה כלפי ההפלגות הבלתי-ליגליות. בחלק השלישי בוחן המחבר את המערכה למניעת יציאתם של יהודים ממזרח אירופה – הבריחה מפולין, המעבר בצ'כוסלובקיה ובהונגריה וההגירה מברית המועצות. החלק הרביעי יוחד למאבק הדיפלומטי נגד ההפלגות מנמלי הים התיכון.

גדליה נגאל (מהדיר), יעקב קידנר – סיפורים נוראים, כרמל, ירושלים תשנ"ב, 167 ע', מפתחות.

אוסף סיפורים שליקט אחד מתלמידיו של ר' דובער, 'האדמו"ר האמצעי' של שושלת חב"ד. הסיפורים הם על גדולי החסידות בדורותיה הראשונים, ובצדם צוינו עדי הראייה ועדי השמיעה להתרחשויות המסופרות. לכל אחד מגיבורי הסיפורים ייחד המלקט 'סעיפים': הבעל-שם-טוב, המגיד ממזריטש, ר' יחיאל מיכל מזלוטשוב, ר' פנחס מקוריץ, ר' ישראל מפלוצק, ר' זושא מאניפולי, ר' ישראל מקו'ניץ, ר' דובער 'האדמו"ר הזקן, ור' מנחם מנדל הצמח צדק. גדליה נגאל הקדים לספר מבוא נרחב והוסיף הערות ומפתחות.

וההשגחה, הנבואה, היחס אל מאגיה ודמונולוגיה, מקומה של ארץ ישראל בה-גות, מעמדן של המצוות והתפיסות התיאולוגיות שרווחו בין בני חוגו של אבן שפרוט.

ישראל תא-שמע, מנהג אשכנז הקדמון, הוצאת ספרים ע"ש י"ל מאגנס, האוניברסיטה העברית, ירושלים תשנ"ב, 359 ע', מפתחות.

ספר זה דן בעיקר ב"ט מנהגים נפוצים בעם ישראל, בשלושה תחומים עיקריים. במבוא מתאר המחבר בהרחבה את הרקע ההיסטורי להיווצרותו של המנהג, עומד על מקורותיו הישירים והעקיפים, בוחן את יחסו להלכה, ומתאר את המאבק נגדו ואת תהליכי התפתחותו. ב'שער השבת' עוסק המחבר במנהגים כמו 'תוספת שבת', כיסוי העיניים בעת הדלקת נר שבת, קידוש בבית הכנסת, הבדלה על הפת ועוד. ב'שער הפסח' הוא דן במנהגים המתבצעים בזמן אפיית המצות, במצה מלוחה, במצה השלישית לבילי הסדר ובאיסור קטניות בפסח. ב'שער ברכות ותפילה' הוא כותב על 'אל מלך נאמן', קדיש יתום, קריאת שמע על המיטה, ברכות המילה על הכוס בתשעה באב ופדיון הבן.

Jacob Barnai, *The Jews in Palestine in the Eighteenth Century*, The University of Alabama Press, Alabama 1992, 305 pp., bibl., index

מהדורה אנגלית מורחבת לספר שהופיע בשעתו בעברית. הספר שלפנינו פותח בתיאור השלטון בארץ ישראל במאה ה"ח ויחסו

יוסף נוח, על חרם וגומא, הוצאת ספרים ע"ש י"ל מאגנס, האוניברסיטה העברית, ירושלים תשנ"ב, 239 ע', ביבל', מפתחות.

המחבר כינס אל ספרו מבחר כתובות ותעודות ארמיות ועבריות מימי הבית השני, המשנה והתלמוד. הספר נפתח בדיון בסוגי הכתב השונים (עברי, אשורי ושומרוני), בלשונות העברית והארמית, בתפוצת הכתב ובשאלת התארוך על פי הכתב. הפרק השני עוסק בכתובות מסוגים שונים – חותמות, גורלות, רשימות, הוראות, מכתבים, תרגילי כתיבה, כתובות על כדים ועוד. בפרק השלישי דן המחבר בתעודות משפטיות, כרביעי – באגרות ברכוכבא, בחמישי – בכתובות מבתי כנסת, בשישי – בכתובות השבעה, בשביעי – בכתובות ובקמיעות שומרניות, ובשמיני – בכתובות קבורה.

נחמן פרימר ודב שוורץ, הגות בצל האימה – דמותו, כתביו והגותו של ר' שם טוב אבן שפרוט, מכון בן-צבי לחקר קהילות ישראל במזרח, יד יצחק בן-צבי והאוניברסיטה העברית בירושלים, ירושלים תשנ"ב, 197 ע', ביבל', מפתחות.

חלקו הראשון של הספר עוסק בדמותו של ר' שם טוב אבן שפרוט על רקע תקופתו – יהדות ספרד במאה ה"ד. נחמן פרימר מתאר את מצוקותיה של יהדות נבארה בתקופה זו ואת חייו ופועלו של אבן שפרוט. השער השני יוחזר לעיון בכתביו של אבן שפרוט – 'אבן כחן', 'פרדס רימונים', 'שער ההגדות' ו'מניע הכד'. בשער השלישי דן דב שוורץ במשנתו התיאולוגית של אבן שפרוט – האלוהים, הבראה, הידיעה האלוהית

Hungarian Economy 1760–1945, The Magnes press, The Hebrew University, Jerusalem 1992, 302 pp. index

שבעה שערים בקובץ שלפנינו. בראשון, כותבים מ' סילבר על המיעוט היהודי וכלי-כלת הונגריה, פ' האנאק על היהודים והמודרניזציה במסחר ו' באשקאי על סוחרים יהודיים בפשט. בשני – ו' מקאגא כותב על עושר יהודי בווינה, ל' קאטוס על המבנה התעסוקתי וג' פושקאש על יהודים בחקלאות. בשער הדמוגרפיה עוסקים ג' קומלוס ברמת החיים ופ' הידאס בהיווצרותה של הבורגנות. בשער הרביעי – דת וכלכלה – כותב ו' קאראדי על השפעת הדת על המבנה הסוציו-אקונומי. בחמישי – ק' וורס דן בבנקאות יהודית, ל' וארגה במאנפרד וייס וג' דין בהתאחדות תעשיית הונגריה. השער השביעי יוחד לתקופה שבין שתי מלחמות העולם, והשער האחרון – לשאלת המבנה התעסוקתי במאה העשרים.

Stanford J. Shaw, *The Jews of the Ottoman Empire and the Turkish Republic*, New York University Press, New York 1991, 380 pp., bibl., index

תיאור מקיף של הבטים שונים במערכת היחסים שבין האימפריה העות'מאנית והרפובליקה התורכית לבין המיעוט שחי בקרבן. הספר פותח בתיאור תהליכי קליטת היהודים באימפריה. בפרק השני מתאר המחבר את 'תור הזהב' של היהדות העות'מאנית – התארגנות הקהילות היהודית, המצב החברתי והכלכלי והקשרים עם החברות הסובבת. הפרק השלישי עוסק בתהליך

לאוכלוסייה היהודית. חלקו השני של הספר דן בעלויות של יהודים בתקופה הנדונה – תיאור היסטורי ודיון בשאלת השפעתן של העלויות על היישוב ובשאלת העלייה החסי-דית. בחלק השלישי דן המחבר בתמיכה הכלכלית שהיישוב זכה לה – החלוקה, הקהילה היהודית באיסטנבול וייסוד 'ועד הפקידים', ובתחומי פעילותו של ועד זה. החלק הרביעי עוסק בקהילות היהודיות בארץ ישראל – קהילת ירושלים והנהגתה, הישיבות והמבנה הדמוגרפי. חותם את הספר דיון במצבם הכלכלי של יהודי ארץ ישראל, בתקציבי הקהילות וברמת החיים.

B.Z. Kedar (ed.), *The Horns of Hattin*, Yad Izhak Ben-Zvi, Israel Exploration Society, Jerusalem, Variorum, London 1992, 368 pp. + 12 Plates

קובץ מאמרים העוסק בשלושה נושאים מרכזיים: קרב חטיין, הבטים אידיאולוגיים, חברתיים וצבאיים של מסעי הצלב וממלכת הפרנקים. בין המאמרים: נ' האוזלי, 'ירושלים והתפתחות רעיון מסעי הצלב'; מ' לינדר, 'טופוגרפיה ואיקונוגרפיה בירושלים במאה הי"ב'; ר' אלנבאום, 'הבנייה ביישובים החקלאיים'; ב"ז קדר, 'קרב חטיין'; ר' רוז, 'נוצרים בירושלים במאות הי"ב–הי"ג'; מ' מרקובסקי, 'מסע הצלב השלישי'; ג' פריור, 'ויליאם מצור'; ג' פאוול, 'תפקיד הנשים במסע הצלב החמישי'; ומ' ברבר, 'הטמפלרים'. חותם את הקובץ רב שיח על ירושלים הצלבנית כחברה קולוניאלית אירופית.

Michael K. Silber (ed.), *Jews in the*